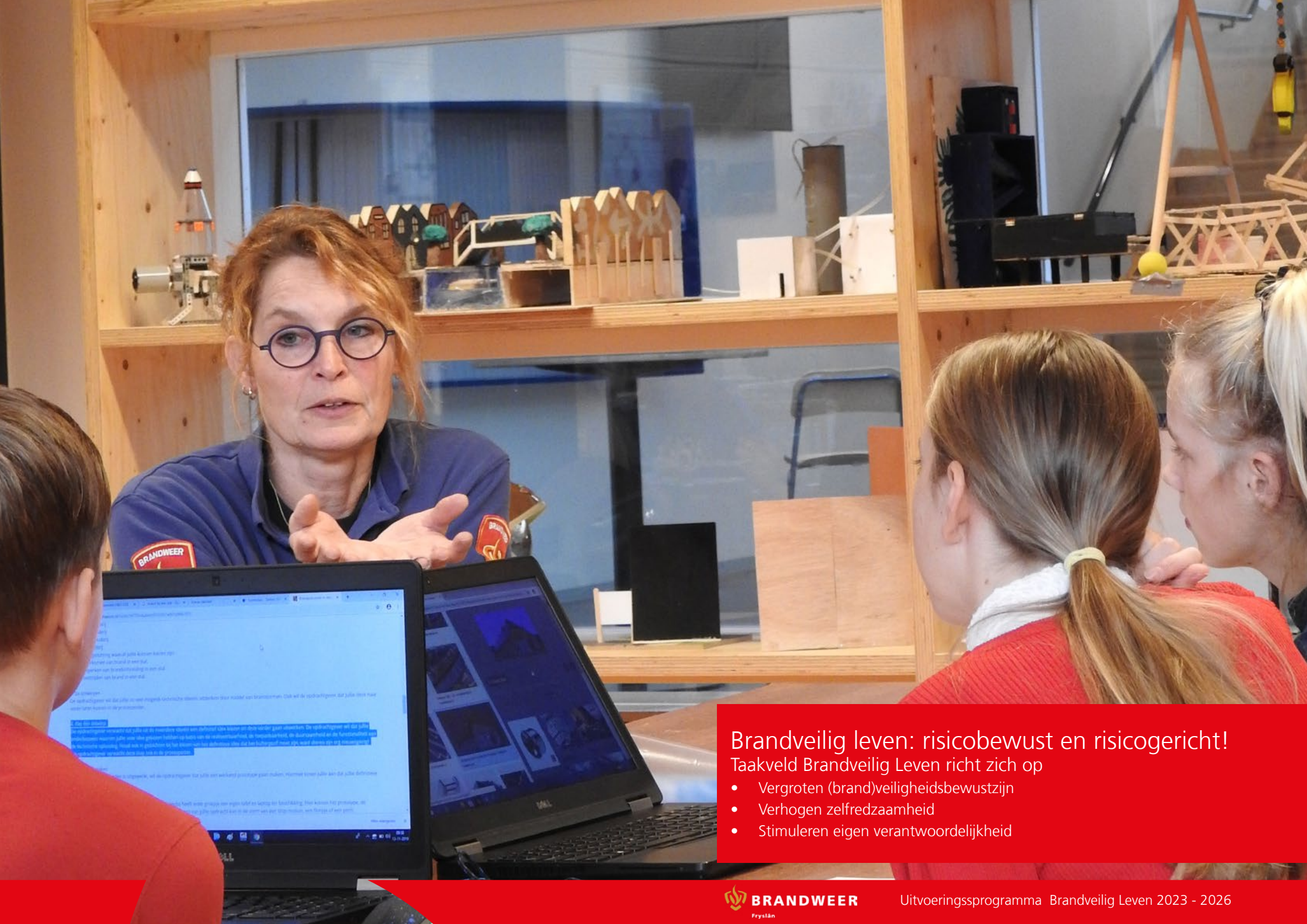

Minder branden, minder slachtoffers, minder schade

UITVOERINGSPROGRAMMA BRANDVEILIG LEVEN 2023 – 2026

RISICOBEWUST EN RISICOGERICHT

Brandveilig leven: risicobewust en risicogericht!

Taakveld Brandveilig Leven richt zich op

- Vergroten (brand)veiligheidsbewustzijn
- Verhogen zelfredzaamheid
- Stimuleren eigen verantwoordelijkheid

Wat willen wij bereiken?

Via een doelgroepgerichte aanpak wil Brandweer Fryslân – samen met gemeenten en ketenpartners – de Friese samenleving van jong tot oud bewust maken van de gevaren van brand, de wijze waarop het brandrisico kan worden verkleind en wat je moet doen als er toch brand uitbreekt. We richten ons hierbij zowel op risico- als kansgroepen, onderkende risicogebieden en risico-objecten.

Met de inzet op brandveilig leven streeft Brandweer Fryslân vier doelen na:

- Brand voorkomen
- Brand snel ontdekken (door het installeren van rookmelders)
- Verspreiding van brand vertragen
- Weten wat te doen bij brand (handelingsperspectief)

Hierbij sluiten wij aan op de toenemende eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid, veiligheidsbewustzijn en organiserend vermogen van burgers, bedrijven en instellingen. Onze voorlichtingsactiviteiten passen we hierop aan.

Inhoudsopgave

Terugblik	4
Kaders 2023 - 2026	5
Meerjarenkoers 2023 – 2026 Veiligheidsregio Fryslân	6
Landelijke netwerk Brandveilig Leven: thema's en ontwikkelingen	7
Landelijke ontwikkelingen	8
Raakvlakken projecten Brandweer Fryslân	9
Thema's en formatie	11
Thema 1: Onderwijs	12
Thema 2: Brandveilig wonen	14
Thema 3: Brandveiligheid in de intramurale zorg	17
Thema 4: Brandveilig ondernemen	19
Thema 5: Brandveilig recreëren	21
Thema 6: Landelijke campagnes	23
Colofon	25

Terugblik

In 2014 is in Fryslân een start gemaakt met Brandveilig Leven-activiteiten. Dit is één van de onderwerpen die naar voren is gekomen tijdens de overleggen van de toenmalige Raad van Brandweercommandanten “Brandweer over morgen” in 2008.

De afgelopen periode is er veel werk verzet op het gebied van brandveilig leven. De koers die in 2014 is ingezet, is voortgezet in de periode 2019-2022. Een aantal activiteiten uitgelicht: Het project “Markante objecten” dat voortkwam uit het dekkingsplan 2.0 (2018) is afgerond. Met alle eigenaren/gebruikers van deze objecten is contact geweest en, waar van toepassing, een gesprek geweest of is een “Geen nood bij brand”-voorlichting gegeven.

Brandveilig Leven is de laatste jaren vaker betrokken bij interne en externe overleggen. We zoeken de verbinding met onze collega’s van andere taakvelden. Ook door onze externe partners, zoals gemeente en vanuit andere netwerken worden we vaker benaderd om deel te nemen aan (veiligheids-)vraagstukken en -projecten, bijvoorbeeld naar aanleiding van een incident.

Voor de basisscholen is gewerkt aan de landelijke digitale leerlijn Brandweer op school. Brandweer Fryslân heeft actief geparticipeerd in dit project. Naar verwachting is de leerlijn vanaf 2023 beschikbaar voor alle basisscholen.

De technasiumscholieren zijn de afgelopen jaren ook enthousiast aan de slag gegaan met onze opdrachten. Hierbij zijn verrassende en innovatieve prototypes gepresenteerd in het kader van onze opdracht als Brandveiligheid in veestallen en Veilig vluchtende senioren. Dit resulteerde in een meer duurzaam contact: in een later stadium van hun middelbare schooltijd namen technasiumscholieren, contact op met Brandweer Fryslân met het verzoek een opdracht te geven in het kader van de zgn. “Meesterproef”. De “Meesterproef” is een onderdeel van hun curriculum.

Aan studenten van de NHL opleiding communicatie en multimediasdesign is in 2021 de volgende opdracht gegeven: “Ga op zoek naar vernieuwende en uitdagende ideeën om brandveiligheidsbewustzijn van studenten in studentenwoningen te vergroten en richt je daarbij specifiek op het belang van veilig vluchten”. Hierop hebben studenten een Escaperoom gepresenteerd. Het afgelopen jaar is Brandweer Fryslân aan de slag gegaan met het realiseren van deze mobiele escaperoom “Room 18”, om deze vanaf 2023 daadwerkelijk in te gaan zetten bij voorlichtingen aan (met name) studenten.

Brandweer Fryslân heeft de risicoanalysemonitor (RAM) omarmd: een instrument dat is ontwikkeld door Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) om samen met de eigenaar of gebruiker (rest)risico’s in kaart te brengen van een specifiek gebouw. Inmiddels hebben we er ruime ervaring mee opgebouwd, met name bij zorginstellingen. Ook is Brandweer Fryslân actief betrokken bij de doorontwikkeling van de RAM.

De ‘Geen Nood Bij Brand’ (GNBB)-activiteiten hebben we verfijnd. Door de ervaring die we er mee opgedaan hebben, spelen wij beter in op de situatie en bieden we maatwerk. Daardoor zijn de GNBB-activiteiten, naast de zorg, ook toepasbaar bij bijvoorbeeld appartementencomplexen en locaties met zelfstandig wonende senioren.

Daarnaast heeft “Corona” ook invloed gehad: In de jaren 2020 en 2021 gingen meer mensen in eigen land op vakantie.

In de zomer van 2021 zijn in Fryslân twee personen omgekomen ten gevolge van een lekkende accu op een huurboot. Om een dergelijk incident in de toekomst te voorkomen is door Brandveilig Leven, samen met collega’s van GGD Fryslân, brief opgesteld en uitgereikt aan vaarrecreanten en verhuurders van boten. Op deze manier werd aandacht gevraagd voor dergelijke risico’s en een handelingsperspectief geboden.

Periodes van droogte hebben geleid tot grotere risico’s op natuurbranden. Gedurende deze periodes hebben we meermaals via de media het publiek gewezen op de risico’s van het ontstaan van natuurbranden.

In de Coronaperiode hebben we ons eigen werk moeten aanpassen: verzorgingshuizen en andere instellingen konden niet altijd bezocht worden. Daardoor zijn activiteiten verschoven of “online” uitgevoerd. Ook hebben we gebruik gemaakt van lokale en regionale media om onze brandveilig leven-boodschap te delen.

Bovenstaande activiteiten geven aan dat wij actief de samenwerking zoeken met interne en externe partijen: wij hebben hen nodig om de brandveilig leven-boodschap uit te dragen.

Kaders:

- **Meerjarenkoers 2023 – 2026 Veiligheidsregio Fryslân**
- **Landelijke netwerk Brandveilig Leven: thema's en ontwikkelingen**
- **Landelijke ontwikkelingen**
- **Raakvlakken projecten Brandweer Fryslân**

De komende jaren gaan we door met de koers die we hebben ingezet. We investeren in ons netwerk, zowel intern als extern, om samenwerking te bevorderen en verankeren bij onze activiteiten. We hebben oog voor veranderingen in de omgeving en samenleving.

Meerjarenkoers 2023 – 2026 Veiligheidsregio Fryslân

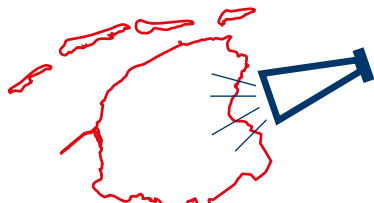
Binnen de Meerjarenkoers 2023 – 2026 worden vijf thema's benoemd. Aan de hand van deze vijf thema's wordt aangegeven wat de burger de komende vier jaren van Veiligheidsregio Fryslân kan verwachten. Deze vijf thema's zijn ook van toepassing op het taakveld van Brandveilig Leven.

Op deze wijze laten we zien welke bijdrage Brandveilig Leven aan de thema's uit de meerjarenkoers van Veiligheidsregio Fryslân levert.

Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wellicht is "24/7" wat overdreven, maar we zijn wel degelijk alert op actuele ontwikkelingen en wat er in de maatschappij gebeurt. Zoals tijdens de stijgende energieprijzen, met name in de tweede helft van 2022, waardoor burgers op alternatieve en vaak ook risicovolle manieren hun huis verwarmden. De collega's van Brandveilig Leven springen hier op in door via de media de burgers te informeren over de risico's hiervan.

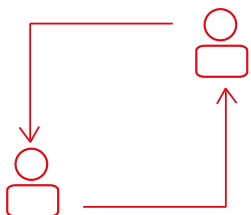
Wij dragen bij aan het voorkómen van crises en branden

Dit is bij uitstek waar Brandveilig Leven over gaat. We maken hier gebruik van de eerder genoemde doelgroepgerichte aanpak. Maatwerk is hierbij het sleutelwoord.

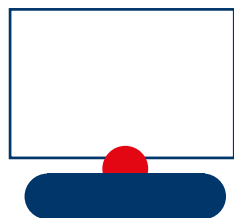
Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Brandweer Fryslân heeft zicht op risicogebieden en risico- en kansgroepen. We betrekken de jeugd bij brandveilig leven door voorlichtingen te geven op scholen, onder het motto "jong geleerd is oud gedaan".

Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Bij het taakveld Brandveilig Leven is het netwerk van groot belang. Om onze doelgroepen te bereiken stemmen we zowel intern af met collega's van andere taakvelden, als met externe organisaties zoals gemeenten, zorg- en onderwijsinstellingen, woningbouwverenigingen, ondernemers en ook ketenpartners als de GGD. Ook de komende jaren zetten we in op het verbreden en versterken van ons netwerk.

Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Naast voortgangsmetingen (kwantitatief), gaan we meer aandacht besteden aan dataverzameling en effectmetingen van onze uitgevoerde brandveilig leven-activiteiten (kwalitatief). Informatie hieruit wordt benut om onze activiteiten te verbeteren.

Landelijke netwerk Brandveilig Leven: thema's en ontwikkelingen

Het landelijk netwerk Brandveilig leven, waarin ook Brandweer Fryslân is vertegenwoordigd, kent een vijftal thema's voor de periode 2023-2027, met als doel: bewustzijn creëren over brandveiligheid bij burgers, bedrijven en instellingen.

Deze thema's zijn verwerkt in het Friese uitvoeringsprogramma Brandveilig Leven.

1. Op naar een brandveilige generatie

Brandveilig Leven heeft als doelstelling dat er een brandveilige generatie komt voor wie brandveilig gedrag geautomatiseerd gedrag is en DE sociale norm.

2. Specifieke aandacht voor de kwetsbare inwoners

De samenleving vergrijsst en sinds 2015 is er sprake van een extramuralisering van de zorg. Dit maakt dat een groeiende groep kwetsbare inwoners meer op zichzelf is aangewezen daar waar het gaat om zijn brandveiligheid.

3. Het algemeen publiek continu van actuele voorlichting voorzien

Met het algemeen publiek refereren wij aan iedere inwoner die niet kwetsbaar of minderjarig is. Op dit moment is brandveiligheid nog niet een alledaags gespreksonderwerp en er een waarin mensen elkaar makkelijk aanspreken op brandonveilig gedrag. Doelstelling is dat brandveilig gedrag de sociale norm is en dat iedere Nederlander over de kennis en vaardigheden beschikt om dit ook uit te voeren.

4. Het bevorderen van de uniformiteit tussen de regio's

Er bestaan nog grote verschillen tussen de regio's in de mate waarin zij uitvoering geven aan het vakgebied Brandveilig Leven. We willen naar meer uniformiteit in de inhoud maar ook in keuze voor producten omdat we daarmee onszelf als brandweer naar de ontvanger versterken en onze boodschap daardoor sterker over komt.

5. Het vakgebied Brandveilig Leven versterken

Het vakgebied Brandveilig Leven en de verschuiving naar het stimuleren van brandveiliger gedrag is nog relatief nieuw. Om effectief te zijn en blijven zullen we op verschillende manieren moeten gaan meten door het doen van onderzoek en onszelf blijven ontwikkelen daar waar het gaat om het ervaren worden in het ontwikkelen en uitvoeren van effectieve gedragsinterventies. Dit doen we het liefst zoveel mogelijk landelijk door van elkaar te leren.

Landelijk team gedragsverandering

“Weten” is nog geen “doen”. Kennis van gedragsverandering is nodig om mensen in actie te laten komen. De principes van menselijk gedrag zijn fundamenteel om effectief te zijn met (brand)veilig leven. Brandweer Fryslân sluit daarom aan bij de landelijke werkgroep Gedragsverandering om gedragsverandering op een goede manier onderdeel te laten zijn van het beleid en de activiteiten. De werkgroep bestaat uit gedragsexperts van verschillende veiligheidsregio's en Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV). Voorbeelden van projecten waar zij op landelijk niveau reeds hebben meegewerkt of gaan werken zijn de brandpreventieweken, CO-campagnes en de online lesmodule voor woningcorporaties.

Landelijke ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft de wereld niet stil gestaan. Onderstaande ontwikkelingen zijn van invloed op de wijze waarop wij invulling geven aan “Brandveilig Leven”.

Rookmelderplicht

Sinds 1 juli 2022 is het verplicht een op iedere verdieping met een woonkamer, slaapkamer of keuken een rookmelder op te hangen. De eigenaar van een woning is verplicht de rookmelder op te hangen. Voor een huurwoning geldt dat de verhuurder ervoor moet zorgen dat er rookmelders hangen.

Het ophangen van een goedwerkende rookmelder op de juiste plaats in huis, draagt bij aan het snel ontdekken van brand, waardoor schade beperkt kan worden.

Het ophangen van een rookmelder voorkómt echter geen brand én blust de brand niet: daarom blijft het van belang dat taakveld Brandveilig Leven zich blijft inzetten op het voorkómen van brand en het bieden van handelingsperspectief door middel van voorlichting.

Veilige Energietransitie (Vet)

Een thema dat de komende jaren voorzienbaar aandacht gaat vragen, is de energietransitie: de overgang van het gebruik van fossiele naar duurzame energiebronnen. De hoeveelheid aan zonnepanelen, elektrische auto's en windmolens brengen ook nieuwe veiligheidsrisico's voor burgers met zich mee.

Publiekscommunicatie en voorlichting, zoals het bieden van handelingsperspectieven om risico's op voorhand te voorkomen en te beperken, hebben een belangrijke rol bij dit thema.

Binnen taakveld Brandveilig Leven wordt op dit thema samengewerkt met collega's die beschikken over specifieke kennis van dit thema. Ook worden (landelijke) ontwikkelingen en nieuwe inzichten opgenomen in bestaande voorlichtingen.

Actualiteit en trends

In het najaar van 2022 heb we gezien dat door de stijgende energieprijzen, burgers hun woning op alternatieve en soms ook creatieve manieren zijn gaan verwarmen. Voorbeelden hiervan zijn hout- en pelletkachels, maar ook de zogenaamde “bloempotkachel”. Dit levert niet alleen brandveiligheidsrisico's op, maar ook gezondheidsrisico's. Met name via regionale media is hier aandacht aan besteed. Op dergelijke ontwikkelingen blijft Brandweer Fryslân inspelen. We werken hierbij samen met onze netwerkpartners, zoals onze collega's van de GGD.

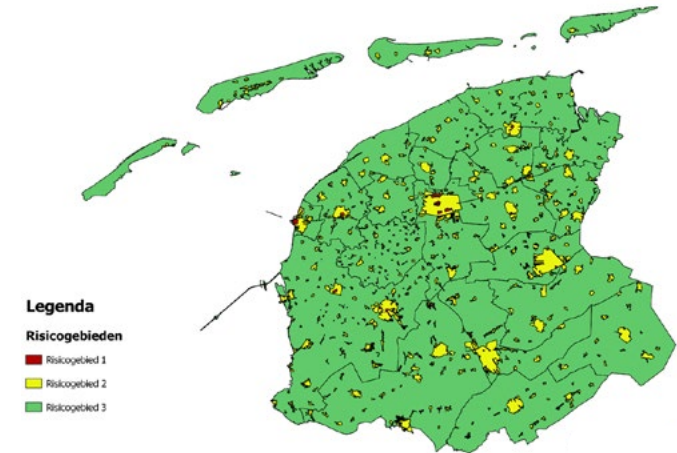
Raakvlakken projecten Brandweer Fryslân

Binnen Brandweer Fryslân zijn de afgelopen periode projecten uitgevoerd die de activiteiten van BVL raken. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om onderwerpen als natuurbrandbeheersing en ontwikkelingen ten aanzien van de Risicoanalyse Monitor (RAM).

Dekkingsplan 2.0

Onlangs is het dekkingsplan 2.0 herzien en opnieuw vastgesteld. De komende jaren blijft bijzondere aandacht uitgaan naar de geïdentificeerde 'risicogebieden 1' in het Dekkingsplan.

Het gaat hier om oude binnensteden, gebouwen voor slapende niet-zelfredzame personen, portiekwoningen en woongebouwen hoger dan twintig meter.

Gebiedsgerichte aanpak

In het kader van gebiedsgerichte aanpak zijn de afgelopen periode twee projecten opgeleverd: project natuurbrandbeheersing en project bluswatervoorziening. Activiteiten die hieruit voortvloeien worden teruggebracht binnen de bestaande, structurele lijnverantwoordelijkheid, waar het taakveld brandveilig leven onder valt.

Natuurbrandbeheersing

Eén van de activiteiten die voortkomt uit dit project is het bieden van voorlichting: voor Brandveilig Leven betekent dit dat er voorlichting over restrisico's en handelingsperspectieven wordt gegeven aan betrokkenen, in samenwerking met en onder regie van de gemeente, middels een gebiedsgerichte aanpak. Mogelijkheden hierbij zijn voorlichting geven aan recreanten, campingeigenaren, agrariërs en zorginstellingen in (de buurt van) natuurgebieden.

Bluswatervoorziening

In het najaar van 2022 zijn de resultaten van het project Bluswatervoorziening opgeleverd. Over de bestaande situatie is de conclusie dat Fryslân over een robuust netwerk van bluswatervoorzieningen beschikt (brandkranen, bruikbaar open water en – beperkt – waterwagens). Het is zaak dit robuuste netwerk in stand te houden en te optimaliseren voor die plekken waar de voorzieningen niet het gewenste peil hebben. Daarbij is bestuurlijk vastgesteld dat gezien de karakteristieken van het verzorgingsgebied van Brandweer Fryslân volledige risicoafdekking niet haalbaar is. Dit vraagt naast optimalisering een stevige inzet op het voorkomen en beperken van brand (voorlichting en bewustwording) en het stimuleren van eigen verantwoordelijkheid binnen de samenleving.

We communiceren over restrisico's in samenwerking met en onder regie van gemeenten aan burgers en bedrijven. Het gaat hierbij om objecten die nu niet of slecht bereikt kunnen worden vanuit de huidige bluswatervoorziening. We geven hierbij een handelingsperspectief en doen aan verwachtingsmanagement. Vanwege de ligging van verspreide objecten in buitengebied, betrekken we hierbij ook agrarische bedrijven (zie thema 4.2 Brandveiligheid in agrarische stallen).

Risicoanalysemonitor (RAM) en toezicht op brandveiligheid

Brandweer Fryslân voert in opdracht van het bevoegd gezag controles op brandveiligheid uit op basis van de verleende vergunning. Hierbij wordt gekeken naar (bouw-)technische aspecten. Echter, er zijn meer factoren die een rol spelen bij brandveiligheid. Door een Risicoanalysemonitor (RAM) uit te voeren, worden deze (risico-)factoren in kaart gebracht. De RAM kent vijf meetpunten die betrekking hebben op het ruimtelijk profiel, veilige ontvluchting en toetreding, beheersbaarheid incident, bestrijdbaarheid incident en gedrag & houding. Na het invullen van de RAM verschijnt een totaalbeeld in een diagram. In één oogopslag wordt duidelijk waar de knelpunten liggen. Aan de hand van de uitkomsten wordt voorlichting gegeven aan de gebruikers of de betreffende organisatie (zie ook thema 3.1).

In 2023 start Brandweer Fryslân met een pilot om het reguliere toezicht brandveiligheid te combineren met het opstellen van een RAM.

Daarnaast is de RAM bij uitstek een middel welke gebruikt kan worden om risico's in kaart te brengen in (woon-)gebouwen waar geen regulier toezicht brandveiligheid plaats vindt. Voorbeelden hiervan zijn appartementencomplexen en flatgebouwen. Brandweer Fryslân zet zich in om in overleg met gemeenten, gebouwbeheerders en VVE's de RAM uit te voeren deze woongebouwen en daarmee risico's in kaart te brengen en handelingsperspectieven te bieden (zie ook thema 2. Brandveilig wonen).

Team Brandonderzoek

Brandweer Fryslân werkt op het gebied van brandonderzoek samen met Brandweer Groningen en Brandweer Drenthe in het team Brandonderzoek (TBO). Het team onderzoekt onder andere iedere vijfde woningenbrand die plaats vindt in de drie regio's tezamen. Het doel hierbij is de oorzaak van de brand te achterhalen en daarmee inzicht te krijgen in risicofactoren. Deze inzichten worden gedeeld met de collega's van Brandveilig Leven ten behoeve van voorlichtingen.

Toekomstige projecten

Ook de komende jaren zullen binnen Brandweer Fryslân projecten worden uitgevoerd, die van invloed zijn op de Brandveilig Leven-activiteiten. Deze activiteiten worden waar mogelijk binnen het bestaande uitvoeringsprogramma opgepakt.

Thema's

Thema 1: Onderwijs

Thema 2: Brandveilig wonen

Thema 3: Brandveiligheid in de intramurale zorg

Thema 4: Brandveilig ondernemen

Thema 5: Brandveilig recreëren

Thema 6: Landelijke campagnes

Thema 1 Onderwijs

- 1.1 Basisonderwijs (basisschool)
- 1.2 Voortgezet onderwijs (Technasium)
- 1.3 MBO interactieve gastcolleges
- 1.4 HBO opdrachten en projecten

Thema 1: Onderwijs

1.1 Basisonderwijs (basisschool)

Voor het basisonderwijs is de landelijke leerlijn "Brandweer op School" (BoS) ontwikkeld. Met deze leerlijn krijgen kinderen informatie over (brand)veiligheid en de brandweer aangeboden. Uit onderzoek is gebleken dat (brand)veilig leven moet worden aangeleerd; Jong geleerd is oud gedaan.

Brandweer Fryslân biedt fysieke lessen aan, aan de groepen 7 en 8 van de basisscholen. Hiervoor worden ook vrijwilligers van de brandweer ingezet.

Daarnaast worden voor de groepen 1 t/m 6 de werkbladen (groepen1/2) en de werkboekjes groepen 3/4 en 5/6 gepromoot, die via de website www.brandweeroepschool.nl beschikbaar zijn.

1.2 Voortgezet onderwijs (Technasium)

Technasium staat voor actueel beta-technisch projectonderwijs, waar leerlingen in teams werken aan innovatieve oplossingen voor technische vraagstukken uit de praktijk. Sinds 2016 is Brandweer Fryslân opdrachtgever voor alle zes Friese Technasia (Leeuwarden Lyceum in Leeuwarden, CSG Bogerman in Sneek, Linde College in Wolvega, Stellingwerf College in Oosterwolde RSG Simon Vestdijk in Harlingen en CSG Liudger in Drachten).

Hierbij wordt nauw samengewerkt met Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe. In het schooljaar 2022/2023 sluit het Technasium in Zwolle (Veiligheidsregio IJsselland) voor het eerst aan bij de drie noordelijke veiligheidsregio's. Per veiligheidsregio worden de beste twee innovaties geselecteerd ("halve finale"). Deze gaan door naar de finale, waar zij strijden om de eerste plaats.

Betrokkenheid van de brandweer bij het Technasium-onderwijs sluit aan bij één van de speerpunten uit de landelijk agenda: Algemeen publiek. Elk jaar wordt een nieuwe opdracht gegeven om een innovatief idee te bedenken voor een andere doelgroep. Om te innoveren is samenwerking met onder meer het onderwijs noodzakelijk.

Brandweer Fryslân wordt door technasiumscholieren (bovenbouw) regelmatig benaderd om een opdracht te verstrekken in het kader van de zgn. "Meesterproef" (examenopdracht).

Naast het Technasium worden er ook regulier gastlessen gegeven in het Voortgezet onderwijs.

1.3 MBO interactieve gastcolleges

Bij instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs worden interactieve gastcolleges over brandveiligheid verzorgd. Het gaat hier om het Aeres Leeuwarden, het Friesland College en de Friese Poort. Deze gastcolleges zijn toegespitst op desbetreffende studierichting, waaronder de groenopleiding, de horeca-opleiding en opleidingen gericht op veiligheid. Ook wordt bij projecten als "wereldoriëntatie" of i-zone aangesloten, bij het maken van een ontruimingsoefening.

1.4 HBO: opdrachten en projecten

Jaarlijks is Brandweer Fryslân opdrachtgever voor de opleiding Communication & Multimedia Design (CMD) van NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden. De studenten gaan aan de slag met een actueel brandveiligheidsvraagstuk. Daarnaast worden voor diverse opleidingen voorlichtingen (op maat) gegeven.

Thema 2 Brandveilig wonen

- 2.1 Studentenhuisvesting
- 2.2 Verminderd zelfredzame personen
- 2.3 Statushouder
- 2.4 Zelfstandig wonende ouderen
- 2.5 Oefenen in de wijk
- 2.6 Wonen boven winkels/risicogebieden
- 2.7 Overige activiteiten

Thema 2: Brandveilig wonen

Het Verbond van Verzekeraars meldde eind 2021 dat het aantal claims bij verzekeraars voor woningbranden, na een jarenlange daling, is toegenomen in 2020. In het jaar 2020 ontvingen verzekeraars 66.657 claims, ten opzichte van 64.879 in 2019.

De Risicomonitor Woningbranden 2018 - 2021 van het Verbond van Verzekeraars meldt dat bij bijna de helft (47,1%) de oorzaak “menselijk handelen” was. Bij 12,5% ging het om kortsluiting en bij 11,9% veroorzaakte een defect of slecht werkend apparaat de brand.

Brandweer Fryslân werd in de jaren 2018 – 2020 gemiddeld zo’n 175 keer per jaar gealarmeerd voor een woningbrand. In het jaar 2021 ging het om 281 alarmeringen.

Jaarlijks vinden er in Nederland zo’n 30 fatale woningbranden plaats. Bij deze branden gaat het in de meeste gevallen om één persoon die om het leven komt.

De Risicoanalyse Monitor (RAM) kan op iedere vorm van wonen toegepast worden en wordt op verzoek ingezet bij onderstaande doelgroepen. Met name waar het gaat om appartementencomplexen, flatgebouwen, oude binnensteden, zoals benoemd in het herijkte Dekkingsplan 2.0.

2.1 Studentenhuisvesting

Uit onderzoek en praktijkervaringen blijkt dat brandveiligheid in studentenwoningen vaak niet goed op orde is. Regelmatig ontbreken er werkende rookmelders, is er sprake van ondeugdelijke elektrische apparatuur en zijn vluchtwegen versperd. Om studenten te bereiken, zoeken wij via aansprekende brandveiligheidscampagnes actief naar aansluiting met hun leefwereld. Zo is de brandweer jaarlijks aanwezig tijdens de introductieweken van nieuwe studenten in Leeuwarden. Vanaf 2023 zetten we hiervoor een escaperoom (“Room18”) in. Deze escaperoom is bedacht door studenten van de opleiding Communication en Multimediadesign (CMD, zie thema 1). Daarnaast organiseren we realistische oefeningen in studentenhuisvesting.

2.2 Verminderd zelfredzame personen;

Een deel van de bevolking is verminderd zelfredzaam. Bij verstandelijke beperkingen komt het vaak voor dat men niet (goed) in staat is om brandveiligheidsrisico’s in te schatten. In andere gevallen zijn mensen beperkt/niet mobiel en daardoor niet bij machte om zichzelf op eigen kracht in veiligheid te brengen. Deze doelgroep is daardoor kwetsbaarder bij brand. Via bewustwordingsactiviteiten blijven we ons richten op deze kwetsbare groep en hun omgeving (familieleden, zorgverleners).

2.3 Statushouders

Statushouders die een woning hebben toegewezen worden periodiek uitgenodigd voor een projectweek. Deze projectweek wordt georganiseerd door Vluchtelingenwerk, in samenwerking met gemeenten. Tijdens deze week krijgen de statushouders voorlichting over diverse praktische zaken. Brandweer Fryslân sluit hier in overleg met gemeenten bij aan om voorlichting te geven over Brandveilig Leven.

2.4 Zelfstandig wonende ouderen;

Het kabinetsbeleid om - ondanks toenemende fysieke beperkingen en/of mentale achteruitgang - ouderen langer zelfstandig thuis te laten wonen vormt een punt van zorg voor de brandweer. Cijfers laten zien dat alleenstaande ouderen die betrokken zijn bij brand, vaker (dodelijk) gewond raken. Als deze constatering wordt afgezet tegen een vergrijzende bevolking, kan worden geconcludeerd dat als er niets gedaan wordt, het aantal brandslachtoffers onder thuiswonende ouderen zal toenemen. Voor Brandweer Fryslân reden genoeg om – samen met ketenpartners – intensief aandacht te blijven besteden aan deze doelgroep, o.a. via voorlichtingsbijeenkomsten en oefeningen. Daarnaast wordt de risicoanalysemonitor (RAM) ingezet bij deze doelgroep.

2.5 Oefenen in de wijk

Bij 'oefenen in de wijk' wordt een oefening van een lokale blusgroep gecombineerd met een voorlichting over brandveiligheid. Er wordt op verschillende manieren invulling gegeven aan een dergelijke oefening. Zo kunnen omwonenden door Brandweer Fryslân worden uitgenodigd om te komen kijken bij een oefening van een brand in een leegstaande woning in hun buurt. Een andere variant is dat er gericht wordt geoefend met de bewoners van een wooncomplex. In beide gevallen krijgen de (buurt)bewoners uitleg over de wijze waarop de brandweer een woningbrand bestrijdt, maar raken ze ook bekend met het feit dat zij de eerste minuten na het ontdekken van een brand – in afwachting van de gealarmeerde brandweer – op zichzelf zijn aangewezen. Daarnaast wordt uitleg gegeven over brandoorzaken in en rondom huis, het belang van rook- en koolmonoxidemelders en ontvluchting. Waar mogelijk wordt "oefenen in de wijk" gecombineerd met activiteiten uit het project natuurbrandbeheersing en / of project bluswatervoorziening.

2.6 Wonen boven winkels/risicogebieden

Het wonen boven winkels draagt bij een verbetering van de kwaliteit en leefbaarheid van een binnenstad en behoud van cultureel erfgoed. Deze positieve effecten kennen echter ook een keerzijde. Onderzoek laat zien dat veel woningen boven winkels en overige bedrijfsfuncties een gebrekkig niveau van brandveiligheid kennen als het gaat om bouwkundige en gebruiksaspecten. Ontvluchting is bij deze panden vaak complexer. Hoewel eigenaren van bouwwerken zelf primair verantwoordelijk zijn voor de brandveiligheid van hun gebouw, blijkt in de praktijk dat zij vaak moeite hebben om aan deze eigen verantwoordelijkheid invulling te geven. Eigenaren, bewoners en gebruikers zien de samenhang tussen de verschillende brandveiligheidsmaatregelen in een pand (bouwkundig en gebruik) vaak niet. Bij de component 'gebruik' ligt er een rechtstreekse relatie met het taakveld brandveilig leven. Brandweer Fryslân wil - in nauwe samenwerking met gemeenten en ketenpartners - door middel van gerichte brandveilig leven-activiteiten aan de slag met 'wonen boven winkels' in de geïdentificeerde risicogebieden 1 uit het herziene Dekkingsplan 2.0. Denk hierbij aan voorlichtingen, oefeningen of het uitvoeren van de risicoanalysemonitor (RAM). De inzet hierop wordt waar mogelijk gecombineerd met overige activiteiten uit dit uitvoeringsprogramma (zoals bijvoorbeeld doelgroepgerichte voorlichting en participatie van Brandweer Fryslân in het Keurmerk Veilig Ondernemen).

2.7 Overige activiteiten

Brandweer Fryslân heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgebouwd met het verzorgen van interactieve voorlichtingen gericht op een breed scala aan doelgroepen. Tijdens deze voorlichtingen wordt – tegen de achtergrond van desbetreffende doelgroep – door de brandweer voorlichting gegeven over brandveiligheid in de woonomgeving. Deze voorlichtingen worden ondersteund door treffende praktijkvoorbeelden en/of met de inzet van de voorlichtingscontainer. Denk hierbij aan wijkbijeenkomsten, jaarmarkten, evenementen, bijeenkomsten van huurdersverenigingen en Verenigingen van Eigenaren, plaatselijke belangen en dorpsbelangen.

Thema **3** Brandveiligheid in de intramurale zorg

3.1 Risicoanalyse Monitor (RAM)

3.2 Geen nood bij brand

Thema 3: Brandveiligheid in de intramurale zorg

3.1 Risicoanalyse Monitor (RAM)

Voor een aantal gemeenten in Fryslân voert Brandweer Fryslân controles toezicht Brandveiligheid (module 2). Daarnaast beschikt Brandweer Fryslân over de Risicoanalyse Monitor, kortweg de RAM. De RAM is een middel dat bijdraagt aan een uitgebreide risicoanalyse en is geschikt voor iedere vorm van "wonen". De RAM kent vijf meetpunten die gaan over het ruimtelijk profiel, veilige ontvluchting en toetreding, beheersbaarheid incident, bestrijdbaarheid incident en gedrag en houding. Na het invullen van de RAM verschijnt er een totaalbeeld in een diagram. In één oogopslag wordt duidelijk waar de knelpunten liggen.

De RAM wordt gemaakt in samenwerking met de betreffende (zorg)organisatie en aan de hand van de uitkomsten wordt voorlichting op maat gegeven

De RAM maakt inzichtelijk waar in het bewuste pand de risico's (gebouwkenmerken, menskenmerken, brandkenmerken, interventiekenmerken, overige kenmerken) liggen op het gebied van brand(on)veiligheid. Met de uitkomst van de RAM, opgemaakt in samenwerking met de desbetreffende (zorg)organisatie, VvE, beheerder etc. geven we voorlichting op maat.

3.2 Geen nood bij brand

Een beproefde methode als het gaat om een risicogerichte aanpak van brandveiligheid in gebouwen is de landelijke methodiek Geen Nood Bij Brand. Binnen deze methodiek wordt (bovenwettelijk) gekeken naar de risico's en risicofactoren die samenhangen met het ontstaan en de effecten van brand. Vervolgens wordt bepaald welke risico's worden aangepakt en welke risico's acceptabel zijn. Geen Nood Bij Brand richt zich op bewustwording en gedragsverandering met als doel brand te voorkomen en - als er onverhoopt toch brand uitbreekt - de gevolgen hiervan te beperken. De methodiek kan breed worden ingezet, bijvoorbeeld bij bouwwerken met een woon-/zorgfunctie, gezondheidszorg, justitiële inrichtingen en gebouwen met grootschalige publieksfuncties. Centraal staat een samenhangende benadering en integrale aanpak van brandveiligheid bij risicovolle situaties en kwetsbare doelgroepen. De focus ligt hierbij op dialoog en samenwerking.

Ook de komende jaren wordt de toepassing van Geen Nood Bij Brand binnen de intramurale zorg Fryslân-breed voortgezet. De afgelopen jaren is hiermee veel positieve ervaring opgebouwd. Kennisdeling en bewustwording op het gebied van brandveiligheid bij cliënten, medewerkers en bestuurders van gezondheidszorginstellingen is en blijft hierbij het doel. Passend bij en in afstemming met de instelling wordt gebruik gemaakt van de beschikbare tools binnen de methodiek Geen Nood Bij Brand (bijvoorbeeld een veiligheidsexpeditie, het organiseren van een ontruimingsoefening of een table-top-oefening).

Thema **4** Brandveilig ondernemen

- 4.1. Participatie Keurmerk Veilig Ondernemen
- 4.2. Brandveiligheid in agrarische stallen

Thema 4: Brandveilig ondernemen

In november 2022 meldde het Verbond van Verzekeraars dat het aantal geclaimde bedrijfsbranden fors is gedaald: van 3878 in het jaar 2020 naar 3351 in 2021. Deze afname past volgens het Verbond van Verzekeraars in een trend die sinds 2017 zichtbaar is.

In de *Risicomonitor Bedrijfsbranden* van het verbond, worden de volgende oorzaken genoemd:

- Kortsluiting (20% van de claims);
- Menselijk handelen (14% van de claims);
- Vermoeden van brandstichting (13% van de claims);
- Onbekend (28% van de claims).

In de agrarische sector vond de meeste schade plaats (bv. stalbranden), gevolgd door winkelpanden en opslagbedrijven.

4.1 Participatie Keurmerk Veilig ondernemen

Om een veilige bedrijfsomgeving te stimuleren, is door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) ontwikkeld. Het KVO is gericht op publiek-private samenwerking met het doel om de veiligheid te verbeteren in winkelgebieden of bedrijventerreinen. Met het certificaat “Keurmerk Veilig Ondernemen” kan de samenwerking zichtbaar gemaakt worden. Het KVO kent een inspanningsverplichting voor alle betrokken partijen. Iedere instantie, publiek of privaat, moet namelijk kunnen rekenen op de andere. Dat is de belangrijkste succesfactor voor publiek-private samenwerking; daarvan is het Keurmerk Veilig Ondernemen een voorbeeld.

Brandweer Fryslân participeert in 8 Keurmerken Veilig Ondernemen:

- Leeuwarden, Binnenstad en De Schrans (KVO continu samenwerken);
- Leeuwarden, Bedrijvenvereniging de Zwette (KVO continu samenwerken);
- Leeuwarden, Bedrijvenvereniging De Hemrik (KVO continu samenwerken);
- Grou, Businessclub Grou (KVO continu samenwerken);
- Bolsward, Vereniging Parkmanagement (KVO continu samenwerken);
- Sneek, Bedrijventerrein De Hemmen, 't Ges en Houkesloot (KVO continu samenwerken);
- Sneek, winkelgebied (KVO continu samenwerken);
- Wolvega, Stichting Parkmanagement Bedrijventerreinen (KVO basis samenwerken).

4.2 Brandveiligheid in agrarische stallen

Stalbranden kunnen stevast rekenen op veel maatschappelijke belangstelling. De impact van een brand is dan ook groot, met name voor de betrokken agrariër. Reden voor het Verbond van Verzekeraars om samen met de agrarische sector (LTO Nederland), de ministeries van LNV en Binnenlandse Zaken, Brandweer Nederland en de Dierenbescherming het Actieplan Brandveilige Veehallen 2018 – 2022 op te stellen, als vervolg op het actieplan stalbranden 2012 - 2016. In 2021 heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid het rapport *Stalbranden in de veehouderij* uitgebracht, waarin de raad een aantal verbeterpunten signaleert.

Uit onderzoek blijkt dat bij bijna de helft van het aantal stalbranden de oorzaak onbekend is. Van de branden waarvan de oorzaak wél bekend is, zijn werkzaamheden in of bij de stal de meest genoemde oorzaak. De meeste dierlijke slachtoffers vallen bij branden die zijn veroorzaakt door elektra, zoals defecte apparaten en/of kortsluiting.

Dit heeft geresulteerd in een voorstel van een pakket aan maatregelen vanuit het ministerie van LNV, op het gebied van periodieke keuringen van elektra (per 2023), brandveiligheidseisen technische ruimte en het vergroten van de veiligheid van grote stallen.

Brandweer Fryslân blijft zich actief inspannen op het gebied van bewustwording en gedragsverandering: Bewustwording en gedragsverandering blijven belangrijke middelen om de brandveiligheid binnen agrarische bedrijven te bevorderen. Het gaat hier zowel om acties gericht op de agrariërs zelf als op de erfbetreders van agrarische bedrijven. Hier wordt via een separaat project in samenwerking met collega's van andere disciplines binnen de brandweer en LTO-Noord invulling aan gegeven.

Thema **5** Brandveilig recreëren

5.1. Brandveiligheidsvoorlichting recreatie

Thema 5: Brandveilig recreëren

Recreatie en toerisme spelen een belangrijke rol in de provincie Fryslân. Er is in onze regio een breed scala aan vakantieparken, campings en watersportvoorzieningen beschikbaar. Dit heeft echter ook een keerzijde. Juist in vakanties is de kans op ongelukken groter. Onjuist gebruik van gasflessen op de camping of op de boot, gebrekkige elektrische voorzieningen, onveilig barbecueën, koolmonoxidegevaar en het ontbreken van rookmelders op de boot of in recreatieverblijven, is slechts een greep uit de risico's. Daarnaast geldt dat enkele recreatieparken in natuurgebieden liggen. Bij brandveilig leven-activiteiten worden ook activiteiten vanuit natuurbrandbeheersing opgepakt waar dit van toepassing is.

5.1 Brandveiligheidsvoorlichting recreatie

Brandweer Fryslân verzorgt richting de recreatieve sector passende brandveilig leven-activiteiten. Denk hierbij aan voorlichtingen op campings en vakantieparken en bewustwordingsacties richting de watersport. Hierbij wordt onder meer samengewerkt met campingeigenaren, uitbaters van vakantieparken en verhuurders van boten. Bij de voorlichtingsactiviteiten recreatie wordt ook aandacht besteed aan natuurbrandbeheersing, waar van toepassing.

Rookmelders en co-melders zijn niet verplicht op boten en in recreatieverblijven. Brandweer Fryslân zet zich in om eigenaren van boten en recreatieverblijven te stimuleren rookmelders en CO-melders (m.n. in boten) te installeren.

365 DAGEN PER JAAR

Thema 6 Landelijke campagnes

- 6.1. Nationale brandpreventieweken
- 6.2. Koolmonoxide campagne

Thema 6: Landelijke campagnes

Brandweer Fryslân sluit aan bij de landelijke campagne *Nationale Brandpreventieweken* en de *Koolmonoxide campagne*.

6.1 Nationale brandpreventieweken

De Brandpreventiecampagnes van het Netwerk Nationale Brandpreventiewerken hebben tot doel brand te voorkomen, te beperken en te bestrijden. De campagnes hebben tot doel het brandveiligheidsbewustzijn te bevorderen. Ieder jaar wordt op basis van de meest recente onderzoeksinzichten door de leden van de Adviescommissie het thema bepaald van de campagne. De Brandpreventieweken vinden ieder jaar plaats in oktober. Brandweer Fryslân sluit aan bij deze campagne en draagt de brandveiligheidsboodschap via doelgroepgerichte voorlichtingen en (social) media uit.

6.2 Koolmonoxide campagne

Gedurende de maand november en februari voeren Brandweer Nederland, de Nederlandse Brandwonden Stichting en de 25 Veiligheidsregio's campagne om slachtoffers door CO-vergiftiging te voorkomen. Brandweer Fryslân zet voor de belangrijkste boodschap (vertileer – controleer – alarmeer) ook doelgroepgerichte voorlichting en (social) media in.

de Kameleon Race

Colofon

Dit uitvoeringsprogramma is een uitgave van Brandweer Fryslân, afdeling risicobeheersing en planvorming
Fotografie: Team Horsthuis, Sanita van der Veen, Wietze Brandsma, fotoarchief Brandweer Fryslân.